

DOI 10.33930/ed.2019.5007.36(8-9)-9
УДК 22.06

ОНТОЛОГІЧНІСТЬ АВТОРСЬКОГО ЗАДУМУ В БІБЛІЙНІЙ ГЕРМЕНЕВТИЦІ В ЕПОХУ ПОСТМОДЕРНІЗМУ

ONTOLOGICITY OF THE AUTHOR'S DESIGN IN BIBLICAL HERMENEUTICS IN THE AGE OF POSTMODERNISM

О. С. Білобрам

Актуальність теми дослідження. Прихильники протестантського напрямку християнської віри вважають Біблію найважливішою книгою в своєму житті, як авторитетне, Богом натхненне Слово Боже. Вважається, що Бог через Біблію дав одкровення людству, яким потрібно керуватися в своєму житті. Щоб вірно сприйняти істину потрібно вірно тлумачити Біблію. В зв'язку з цим, першочергове значення набуває правильний підхід до тлумачення Біблії, що і вивчає дисципліна як біблійна герменевтика.

Постановка проблеми. Сьогодні ми живемо в добу постмодернізму, світогляд якого має значний вплив і в християнському просторі. Біблійна герменевтика також зазнала суттєвого впливу зі сторони постмодернізму. Класична біблійна герменевтика базувалася на одному із постулатів, що в тексті закладений авторський задум. Але прихильники постмодернізму впевнені, що після того, як Ніцше "поховав" Бога, а Барт та Фуко "поховали" автора, то відновити авторський задум в тексті просто неможливо. Для тлумачення Біблії скасування задуму автора має два негативних наслідки: по-перше, скасовується авторська монополія на значення тексту, а по-друге, відкривається можливість безлічі підходів до інтерпретації тексту. Таке положення не дає Біблії бути авторитетним джерелом істини і можливості вірян правильно зрозуміти одкровення Бога.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження автора ґрунтовані на роботах зарубіжних спеціалістів в області біблійної герменевтики як К. Ванхузер, Г. Верк-

Urgency of the research. Adherents of the Protestant movement of Christian faith consider the Bible to be the most important book in their lives, as an authoritative, God-inspired Word of God. It is believed that God through the Bible gave revelation to mankind, which must be a guide in their lives. In order to perceive the truth correctly, it is necessary to interpret the Bible correctly. In this regard, the correct approach to the interpretation of the Bible, which is studied by such discipline as biblical hermeneutics, is of paramount importance.

Target setting. Today we live in the era of postmodernism, whose worldview has a significant impact in Christian space. Biblical hermeneutics has also been significantly influenced by postmodernism. Classical biblical hermeneutics was based on one of the postulates that the text contains the author's design. But adherents of postmodernism are convinced that after Nietzsche "buried" God, and Bart and Foucault "buried" the author, it is simply impossible to restore the author's design in the text. For the interpretation of the Bible, the cancelation of the author's design has two negative consequences: firstly, the author's monopoly on the meaning of the text is abolished, and secondly, the possibility of many approaches to the interpretation of the text arises. This situation does not allow the Bible to be an authoritative source of truth and the ability of believers to properly understand God's revelation.

Actual scientific researches and issues analysis. The author's research is based on the work of foreign experts in the field of biblical hermeneutics such as K. Vanhuser, G. Werkler, T. Wespel,

лер, Т. Веспетал, К. Гібсс, Г. Осборн Е. Тісельтон, Г. Фі а також на останніх дослідженнях авторів пострадянського простору як, А. Денисенко, В. Кір'янов, Д. Кондюк, М. Мокієнко, А. Негров, А. Пузинін, С. Санніков, Р. Соловій, В. Ткачук, С. Флюгрант.

Постановка завдання. Проаналізувати вплив постмодернізму на біблійну герменевтику, а саме в області скасування авторського задуму. Визначити доцільність такого впливу і його наслідки для тлумачення Біблії.

Виклад основного матеріалу. В статті доводиться суттєва необхідність вірного тлумачення Біблії. Одним з основних постулатів біблійної герменевтики являється існування авторського задуму в текстах Біблії. Ігнорування авторського задуму приводить до перекручування значення тексту. Задача тлумача Біблії – це визначення значення тексту на основі авторського задуму за допомогою граматико-історичного методу.

Висновки. Визначено, що авторський задум займає, займає і повинен займати чільне місце в біблійній герменевтиці. Авторський задум являється наріжним каменем процесу тлумачення Біблії. Тому вплив постмодернізму на біблійну герменевтику, який скасовує авторський задум названо негативним і таким, що не повинен мати місце в царині протестантизму.

Ключові слова: авторський задум, авторитетність Біблії, біблійна герменевтика, Біблія, тлумачення, інтерпретація, постмодернізм, онтологічність.

K. Gibss, G. Osborne, E. Tisseton, G. Fee, as well as recent research by post-Soviet authors such as A. Denisenko, V. Kiryanov, D. Kondyuk, M. Mokienko, A. Negrov, A. Puzykin, S. Sannikov, R. Soloviy, V. Tkachuk, S. Flugrant.

The research objective. To analyze the influence of postmodernism on biblical hermeneutics, namely in the field of abolition of the author's design. To determine the appropriateness of such influence and its consequences for the interpretation of the Bible.

The statement of basic materials. The article proves the essential need for a correct interpretation of the Bible. One of the main postulates of biblical hermeneutics is the existence of the author's design in the texts of the Bible. Ignoring the author's design leads to the distortion of the meaning of the text. The task of the Bible interpreter is to determine the meaning of the text on the basis of the author's design applying the grammatical-historical method.

Conclusions. It is determined that the author's design occupied, occupies and should occupy a prominent place in biblical hermeneutics. The author's idea is the cornerstone of the process of interpreting the Bible. Therefore, the influence of postmodernism on biblical hermeneutics, which cancels the author's design, is called negative and should not be present in Protestantism.

Keywords: author's idea, authority of the Bible, biblical hermeneutics, the Bible, exegesis, interpretation, postmodernism, ontology.

Актуальність теми. Для християн протестантського напрямку читання і дослідження Біблії являється одним з головних засад в богослужбній практиці. Із змінною сучасного світогляду з модерністського на постмодерністський, останній має вплив на різні напрямки життя. Одним з таких напрямків є вплив на тлумачення Біблії, тобто на біблійну герменевтику. Якщо в добу модернізму авторський задум займає чільне місце в царині біблійної герменевтики, то із зміною світогляду, прихильники постмодернізму поставили під сумнів цей базовий постулат біблійної герменевтики.

Постановка проблеми. В сучасній біблійній герменевтиці

викристалізувалися два різних підходи до тлумачення Біблії. Прихильники постмодернізму вважають авторський задум пережитком модерністської доби, а прихильники класичної біблійної герменевтики відстоюють постулат першочерговості авторського задуму при тлумаченні Біблії. З такими різними підходами тлумачення Біблії являється досить проблематичним питанням. Так як постмодерністський світогляд в тлумаченні Біблії тільки проникає на терени пострадянського простору, тому цей процес потребує негайного аналізу і оцінки щодо доцільності авторського задуму в тлумаченні Біблії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз показав, що проблема тлумачення Біблії являється дискусійною і перебуває в полі зору сучасних дослідників на пострадянському просторі. Одна сторона відстоює принципи класичної біблійної герменевтики як С. Санніков, В. Ткачук, В. Кір'янов, А. Негров, С. Флюгрант. Інша сторона рухається в постмодерністському напрямку щодо тлумачення Біблії як А. Пузинін, Д. Кондюк, А. Денисенко, Р. Соловій, М. Мокієнко.

Постановка завдання. Розглянути тенденції розвитку біблійної герменевтики в контексті сучасного протестантського богослов'я на пострадянському просторі, та окреслити можливе подальше застосування принципу авторського задуму при тлумаченні Біблії.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одним з базових принципів класичної біблійної герменевтики є виявлення авторського задуму. Саме автор генерує зміст, управляє змістом, контролює зміст і являється його гарантом достовірності. Так як тексти мають автора, то вони не можуть означати що завгодно. Завдяки волі автора обмежуються можливості інтерпретації. У зв'язку з тим, що автор задумав текст, то в ньому вже з самого спочатку закладений зміст, і такий привілей належить тільки автору.

На початку пострадянської доби, описуючи історію баптизму, С. Санніков в своїй роботі приводить принципи віровчення баптистів, і, зокрема, Одеської Богословської Семінарії. Він наголошує, що Біблія являється Богом натхненним Словом Божим, непомильним одкровенням Бога і має двійну природу. “Двійна природа Біблії потребує буквального граматики-історичного тлумачення Писання” [13, с. 472]. В основі граматики-історичного методу лежить базовий принцип існування авторського задуму в класичній біблійній герменевтиці.

В. Ткачук видав книгу по методам та принципам тлумачення Писання, в якій відстоює точку зору класичної біблійної герменевтики, яка базується на граматики-історичному методі тлумачення Біблії. Він виходить з принципу авторського задуму і вказує, що “ціль хорошого тлумачення проста – це побачити ясне значення тексту” [17, с. 3].

В своїй статті В. Кір'янов аналізує принципи біблійної герменевтики, різні підходи, орієнтовані на автора, на текст, і на читача. Він приходить до висновку і відстоює точку зору класичної біблійної герменевтики, що в тексті Біблії є одне єдине значення, і це значення закладене автором [7, с. 50-64].

А. Негров провів аналіз дослідницьких робіт студентів магістратури, виявив позитивний зсув в біблійній герменевтиці слов'янської євангельської спільноти в пострадянський період. Рух від герменевтичної безграмотності радянської доби до застосування принципів біблійної герменевтики очевидний, і далі він пропонує рухатися в цьому напрямку в біблійних закладах: “Необхідно збалансовану герменевтичну увагу направити на джерело біблійної істини (відправник, Автор), на текст, який містить біблійну

істину (послання), а також на роль аудиторії, яка отримує цю істину (отримувач)” [10, с. 30]. А. Негров також звертає увагу на важливість авторського задуму.

С. Флюгрант видав книгу “Як читати Біблію не спотворюючи її сенс”. У своїй роботі він чітко відстоює позицію класичної біблійної герменевтики щодо доцільності авторського задуму в Біблії. Він упевнений, що авторський задум присутній в тексті і “читачеві необхідно шукати те значення тексту, яке заклав в нього біблійний автор” [19, с. 8].

Вищевказані автори рухаються в напрямку класичної біблійної герменевтики. Але є інші автори, які схильні до постмодерністського погляду на тлумачення Біблії. А. Пузинін в своїй роботі критикує пострадянський перехід від інтерпретаційної ентропії радянських часів до класичної біблійної герменевтики. Він вважає, що таке тлумачення, “орієнтоване на пошук авторського наміру, або єдиного правильного значення тексту, являється історично, теологічно і прагматично неоправданим” [12, с. 15].

Дослідження Д. Кондюка теж направлені на критику класичної біблійної герменевтики, де він констатує факт, “що згідно з більшістю постмодерністських методів ані автор, ані текст вже не є приступними для дослідження (в тому вигляді, якими вони були на початку)” [8, с. 121]. Він упевнений, що текст може мати кілька значень, і висуває ідею багатозначного сенсу Писання, що нівелює авторський задум в тексті.

А. Денисенко дуже критично відноситься до класичної біблійної герменевтики, називаючи її “старою”, як пережиток бібліцизму та фундаменталізму. Він вказує, що зсув в сучасній герменевтиці відбувся в сторону від авторського задуму і на те, “що ми ніколи не зможемо точно встановити цей самий задум. Більш того, в сучасній герменевтиці сьогодні перед екзегетом стоїть більш важлива задача, а саме – розгледіти багатоманітність інтерпретацій одного й того ж тексту” [6, с. 157-158].

Р. Соловій, аналізуючи роботи Вестфала, приходять до висновку, що коли сприйняти постмодерністську ідею смерті автора, то в такому випадку “незалежно від наміру автора, читач знайде в тексті непередбачені виміри та значення” [14, с. 142]. Це означає, що авторський задум відсутній, коли текст переміщується в новий сучасний контекст і зміст має безліч інтерпретацій.

Також в своїй книзі Р. Соловій, описуючи проблеми сучасного християнського богослов'я, через феномен виникаючої церкви, окреслює контури богослов'я в епоху постмодернізму. Торкаючись питання герменевтики, він вказує, що “постмодерністська герменевтика заперечує вкладання автором у текст певного змісту; вважається, що при прочитанні тексту зміст виникає щоразу по-новому” [15, с. 212]. Виникаюча церква відходить від засад авторського задуму, а базує свою герменевтику на принципі інтертекстуальності.

М. Мокієнко в своїй монографії про п'ятидесятницький рух коротко торкається питання герменевтики сучасних п'ятидесятників. Він вказує, що пострадянський період в п'ятидесятницькій герменевтиці характеризувався підходами до тлумачення Біблії на основі класичної біблійної герменевтики на основі книг Г. Верклера, Г. Фі та С. Флюгранта. Але на даному етапі п'ятидесятницька герменевтика рухається в сторону постмодернізму: “її стан “все ще в процесі” вповні корелюється з постмодерністською парадигмою й сьогодні в оригінальний спосіб легітимізує багатоголосся значень у тексті при його конфесійному та діалогічному прочитаннях” [9, с. 280].

Вся класична біблійна герменевтика ґрунтується на тому принципі, що в тексті існує авторський задум. До епохи постмодернізму ніхто не ставив під сумнів цю аксіому. Але постмодерністський світогляд прийшло до іншого висновку щодо авторського впливу. Цьому сприяли дві особи, які поставили під сумнів доцільність авторського задуму, що призвело до “смерті автора”.

Р. Барт в 1967 році опублікував свою статтю “Смерть автора”. Р. Барт вважає, що автора породив модернізм: “Постать автора належить новому часу; мабуть, вона формувалася нашим суспільством у міру того, як з закінченням середніх віків це суспільство стало відкривати для себе (завдяки англійському емпіризму, французькому раціоналізму і принципом особистої віри, затвердженим Реформацією) гідність індивіда, або, висловлюючись більш високим стилем, “людської особистості” [20]. Він пише, що завдяки усуненню автора, перетворюється сучасний текст, і новий текст створюється читачем, тому присутність автора не обов'язкова і він усувається.

Коли текст відривається від автора, або настає смерть автора, то Р. Барт робить наступне твердження: “Якщо Автор усунутий, то абсолютно марним стають і всякі претензії на “розшифровку” тексту” [20]. Виходячи з цього твердження, можна сказати, що пошук початкового авторського значення тексту, стає безглуздим завданням. Але на цьому Р. Барт не зупиняється. Він пов'язує смерть автора зі смертю Бога. Відмова від автора і визнання за текстом остаточного змісту “відкриває свободу контр теологічній, революційній по суті своїй діяльності, так як не зупиняти потік змісту – значить, в кінцевому рахунку, відкинути самого бога” [20].

М. Фуко в 1969 році виступив на засіданні Французького філософського товариства з доповіддю на тему: “Що таке автор?” Він задається питанням, що представляє собою автор і його, перш за все, цікавить, як функціонує поняття автора. Він вважає, що визначення автора було штучним явищем на основі християнської традиції, яка засвідчувала справжність текстів, що мають в наявності. Він звинувачує сучасну критику в тому, щоб виявити автора в творі, вона “використовує схеми, вельми близькі до християнської екзегези, коли остання хотіла довести цінність тексту через святість автора” [21].

У своїй доповіді М. Фуко впевнений, що і Бог помер, і автор помер. У зв'язку з цим він підкидає суспільству нову ідею, щодо визначення простору, який вивільнився після смерті автора. Він сказав: “Але, звичайно ж, недостатньо просто повторювати, що автор зник. Точно так же, недостатньо без кінця повторювати, що Бог і людина померли однією смертю. Те, що дійсно варто було б зробити, так це визначити простір, який внаслідок зникнення автора виявляється порожнім, окинути поглядом розподіл лакун і розломів і вистежити ті вільні місця і функції, які цим зникненням виявляються” [21]. Для М. Фуко автор не є константою, а тільки функціональним принципом. М. Фуко бажає, щоб автор був усунутий і це дозволяє виявити функцію-автора. Автор перетворився в ідею, в якому відпала потреба.

К. Ванхузер так висловився про двох французів, які поставили останню крапку на авторі: “Ролан Барт і Мішель Фуко написали по епітафії – надгробному напису – для автора” [2, с. 96]. Своїми творами вони звільнили текст від впливу автора.

Концепцію смерті автора підхопили прихильники постмодернізму і впроваджують її в біблійну герменевтику. Р. Барт висунув ідею, що автор – це чисто модерністська видумка. Цю ідею підтримують деякі сучасні

протестантські богослови пострадянського простору. А. Пузинін пропонує при тлумаченні Біблії “пострадянським євангельським християнам всебічно розглянути можливість виходу за межі модерністської програми” [12, с. 9]. А. Денисенко, називаючи прихильників класичної біблійної герменевтики фундаменталістами, вказує, що “помилкою фундаменталістів, що (свідомо, чи не свідомо) сповідують бібліцизм, є те, що вони засновують свої припущення на наративних принципах модерної філософії, вважаючи, що Святе Письмо має єдине вчення, яке завдяки універсальним принципам герменевтики можна легітимізувати” [6, с. 157]. Р. Соловій також вказує, що “формування герменевтичного підходу Виникаючої церкви відбувається у руслі критики епістемології консервативного протестантизму, що розвивав своє богослов’я у культурному контексті філософського модернізму” [15, с. 207].

Але насправді концепція авторського задуму не являється винаходом модернізму. Вона існувала і в до модерністський період. К. Ванхузер, коли розглядає питання сутності автора, то констатує факт, що “уявлення про автора як про першоджерело змісту лежало в основі до модерністської і модерністської інтерпретації” [2, с. 57]. В епоху до модернізму була написана Біблія. Тому варто звернути увагу на відношення Біблії до авторського задуму.

Мойсей, в кінці свого життя, даючи настанови ізраїльському народу, як йому жити в новому краї сказав: “І напишеш на тих каміннях усі слова цього Закону дуже виразно” (П.3.27:8). Слово “ба’ар” перекладено як “дуже виразно”, тобто Мойсей наполягає, що Закон має бути доступно, зрозуміло і ясно записано, щоб кожен міг розуміти однозначно, згідно авторського задуму.

Слово “ба’ар” також зустрічається в книзі пророка Авакума, де його використовує Бог: “А Господь відповів та й сказав: Напиши це видіння і поясни на таблицях, щоб читач його легко читав” (Ав.2:2). Це слово, перекладене як “поясни” вживає Сам Господь, доручаючи пророку записати видіння для майбутніх читачів. Господь ратує за ясне і правильне розуміння читачами Його об’явлення, щоб Його слова були інтерпретовані вірно, згідно Його задуму.

Через пророка Ісаю Бог чітко показує Свою позицію щодо Своїх слів, які несуть певне авторське навантаження: “Так буде і Слово Моє, що виходить із уст Моїх: порожнім до Мене воно не вертається, але зробить, що Я пожадав, і буде мати поводження в тому, на що Я його посилав!” (Іс.55:11).

Через пророка Єремію Бог заявив: “Я пильную Свого слова, щоб справдилось воно” (Єр.1:12). Те, що Бог заявив на сторінках Святого Писання, воно виконається, тому що в Бога був певний задум і Він контролює ситуацію щодо досягнення Своїх намірів.

І ще один текст розглянемо з Нового Заповіту. Ісус звернувся до фарисеїв, які не сприймали Його як Месію, обіцяного в Писаннях, з наступним твердженням: “Дослідіть но Писання, бо ви думаєте, що в них маєте вічне життя, вони ж свідчать про Мене!” (Ів.5:39). Ісус рекомендує фарисеям ще раз гарно дослідити Писання, бо в них написано про Нього як Месію. Одна з причин, чому фарисеї не сприйняли Ісуса з Назарету як Месію, був їх неправильний підхід до тлумачення Писання. Їх підхід, можна сказати, був в стилі постмодерністського погляду, а саме “теорії читацького відгуку”, яка визначальну роль при інтерпретації тексту віддає читачеві. Фарисеї чекали Месію, виходячи з своєї історичної, культурної, релігійної та політичної дійсності. Вони чекали потужного політичного діяча, який звільнить їх від

римської окупації. Вони проігнорували авторський задум Бога стосовно Месії, який був описаний в пророчих книгах, а надали текстам свою інтерпретацію. І дуже сильно помилилися. Тому Ісус і звертає їх увагу, що Писання потрібно читати згідно авторського задуму.

Отже, до модерністська епоха, модерністська епоха і епоха написання Біблії характеризується концепцією авторського задуму, тому цей принцип повинен бути незмінним і в епоху постмодерну. Але А. Денисенко стоїть на іншій позиції і заявляє, що “класична герменевтика виявляється неактуальною” [6, с. 152]. Він критикує С. Флюгранта і його книгу “Як читати Біблію не спотворюючи її сенс”, що вона написана в стилі “старої” герменевтики, орієнтованої на авторський задум. Продовжуючи критикувати, А. Денисенко звертає увагу, що С. Флюгрант “ігнорує весь той інтелектуальний зсув, що мав місце в сучасній герменевтиці протягом ХХ ст.” [6, с. 153]. Що він в своїй книзі не згадує ні Ніцше, ні Деріду, ні Кьєркегора, ні Гайдеггера і не аналізує напрацювання постмодерністських тенденцій як теорію читацького відгуку та ін..

Насправді, книгу С. Флюгранта можна вважати найкращим підручником з герменевтики на пострадянському просторі, написаним вітчизняним автором. С. Флюгрант чітко заявив, що його книга направлена на аудиторію Церкви, яка не має богословської освіти. “Моє бажання – щоб кожний віруючий, особливо пастор чи лідер служіння, зміг прочитати дану роботу без утруднення та побачити необхідність і можливість застосування даної теми в своєму житті” [19, с. 8]. Тому пересічному вірянину нецікаво читати про напрацювання Ніцше, Барта, Фуко, Вітгенштайна, Гайдеггера, Гадамера, Кьєркегора, Деріди, Рікера, Ізера, Фіша та ін., і про різні постмодерністські теорії. Ця книга варта того, щоб по ній вчилися студенти освітнього ступеня бакалавра в закладах вищої духовної освіти протестантського напрямку на пострадянському просторі.

Представники класичної біблійної герменевтики чітко стоять на позиції, що в тексті обов'язково присутній авторський задум і аргументують це тим, що в інакшому випадку Біблія втрачає всяку авторитетність, богонатхненність і можливість зрозуміти наміри Бога. К. Гіббс чітко окреслює свою позицію щодо авторського задуму і порівнює його зі стрілкою компаса: “Як до стрілки компаса має бути прикута увага тлумачів до первісного значення того чи іншого уривка в Біблії, – до того непорушного змісту, який автор насправді мав на увазі” [5, с. 56]. Він продовжує, що якщо не дотримуватися цього принципу, то результат тлумачення буде наступним: “тлумачення безнадійно загубиться в морі суб'єктивізму” [5, с. 56].

Г. Верклер відстоює цей базовий принцип біблійної герменевтики: “Основна передумова герменевтичної теорії повинна полягати в тому, що значення тексту – це значення, закладене в нього автором, а не значення, які нам би хотілося приписати його словам” [3, с. 51]. На перше місце він ставить цей принцип авторського задуму, бо в іншому випадку “у нас не залишиться нормативного непорушного критерію для відділення вірних тлумачень від невірних” [3, с. 51].

Г. Фі і Д. Стюарт також рухаються в цьому напрямку: “Мета екзегетики – з'ясувати задум автора оригіналу” [18, с. 17]. Це є спробою почути Слово Боже, як повинні були його чути перші адресати.

Подібною позиції дотримується і К. Ванхузер, який категорично заявляє: “Якщо помирає автор, з ним помирає можливість істинного розуміння тексту”

[2, с. 132]. Звідси випливає два негативних наслідки. По-перше, скасовується авторська монополія на значення, а по-друге, відкривається можливість безлічі підходів до інтерпретації тексту. Ці два наслідки мають певний вплив на авторитетність Біблії. К. Ванхузер задається питанням, яким буде вплив на авторитетність Біблії в такому випадку, і чітко відповідає, що наслідки вельми катастрофічні: “авторитетність Біблії скасовується” [2, с. 125].

Позиція Г. Осборна щодо авторського задуму однозначна – в тексті він є. Авторський задум – це “по суті справи єдине значення” [11, с. 124], яке автор вклав в текст. І завдання тлумача полягає в тому, щоб “з’ясувати то початкове значення, яке мав задум передати древній автор” [11, с. 23]. Г. Осборн згоден, що не завжди тлумач володіє достатніми даними для виявлення авторського задуму, але як раз завдання екзегетики і полягає в тому, щоб “спробувати відтворити авторське оригінальне значення” [11, с. 153]. І однією з цілей книги “Герменевтична спіраль” Г. Осборн визначив: “Протягом усієї книги я намагаюся довести центральність авторського вихідного значення, того смислового навантаження, яке Бог надихнув автора викласти” [11, с. 358].

С. Флюгрант впевнений, що через текст автор передає повідомлення, тому “основне завдання тлумача – знайти значення, яке заклад в нього автор” [19, с. 141]. Саме, авторський задум являється тим фундаментом, на якому будується правильне тлумачення Біблії.

Критикуючи книгу С. Флюгранта, А. Денисенко звернув увагу на відсутність аналізу постмодерністських тенденцій в герменевтиці. В зв’язку з цим варто звернути увагу ще на одного дослідника в біблійній герменевтиці Томаса Веспетала. Це американський доктор систематичного богослов’я, який з 1995 року живе, служить і викладає в різних біблійних інститутах на теренах пострадянського простору. Він вивчив російську мову і на цій мові написав серію книг “Слово про Бога” для аудиторії країн східної Європи.

В своїй книзі “Одкровення Бога: Доктрина про Біблію, Тлумачення Біблії” Т. Веспетал повністю підтримує принцип, що в тексті закладено авторський задум. “Головна мета, яку ми ставимо перед собою при дослідженні тексту – це виявити і виразити як можна точніше і вірніше задум автора” [4, с. 303].

Т. Веспетал в своїй роботі висвітлює загрози класичній герменевтиці і, зокрема, проводить детальний аналіз нових напрямків в герменевтиці, оснований на ідеях постмодерністського світогляду. Починає він з аналізу філософії Вітгенштайна і пов’язаних з нею підходів як конвенціоналізм та літературна критика. Дальше розглядає філософію Гайдеггера і пов’язаних з нею підходів як “деконструктивізм” Деріди; “нової герменевтики”, засновники якої вважаються Фукс і Ебелінг, які відштовхнулися від філософії Гадамера; “екзистенціальна герменевтика”, засновником якої являється Бультман. Також розглядає нові напрямки в герменевтиці як структуралізм та богослов’я визволення. Т. Веспетал проаналізував всі ці нові напрямки герменевтики і обґрунтовано спростовує їх, показуючи їх негативний вплив на біблійну герменевтику. На закінчення аналізу Т. Веспетал стверджує: “Розглянувши всі перераховані вище сучасні підходи до тлумачення Писання, ми не можемо знайти нічого, що можна порівняти за якістю з граматики-історичним підходом до герменевтики, який відкриває для нас авторський намір і істинне значення тексту” [4, с. 520].

Т. Веспетал відкидає сучасні підходи в постмодерністській герменевтиці, але вказує на деякі позитивні аспекти постмодерну. Сама

головна перевага полягає в тому, що “постмодернізм змушує нас визнати вплив наших упереджень на тлумачення тексту” [4, с. 501]. Тому він вважає, що є сенс в пораді Рікера притримуватися “герменевтики підозри”, щоб кожен тлумач був готовий до критики і перевірки свого тлумачення. Т. Веспетал впевнений, що християни можуть подати суб’єктивізм тлумачення і він вказує: “Головна відмінність євангельської віри від постмодернізму полягає не в тому, що ми заперечуємо проблему суб’єктивності в тлумаченні, а в тому, що ми віримо, що людина може подолати свою суб’єктивність і пізнати істину” [4, с. 504].

Е. Тісельтон також не бачить великої користі для біблійної герменевтики зі сторони постмодернізму. Він стверджує, що “в певному обмеженому сенсі постмодерн може послужити герменевтиці хорошу службу, але в світлі інших своїх положень повністю виключає можливість її розвитку” [16, с. 354].

К. Ванхузер також досить скептично відноситься до постмодерністської теорії тлумачення, яка веде до скасування авторського задуму в тексті. Він стверджує, що “так званий “постмодерністський” стан, в контексті якого проходять сучасні дискусії про теорію та практику інтерпретації, можна охарактеризувати однією фразою: “недовіра до змісту” [2, с. 13].

Вплив постмодернізму на біблійну герменевтику більше негативний, ніж позитивний. Це відбувається завдяки тому, що постмодернізм відкидає постулат авторитетності Біблії. Наприклад, Р. Соловій вказує, що богослови Виникаючої церкви сприймають Біблію “як витвір мистецтва” [15, с. 192]. Дальше він уточнює, що “хоча лідери Виникаючої церкви часто наголошують на своїй високій оцінці Писання, проте ними, як правило, ставляться під сумнів традиційні поняття богонатхненності і непомильності Біблії” [15, с. 199]. А. Денисенко бачить перспективу, що класична біблійна герменевтика з постулатом авторського задуму “приречена на забуття” [6, с. 165]. Але перспективи розвитку нової герменевтики з нетрадиційним підходом до Писання на основі постмодерну, малоімовірні, не тільки в Церкві, але і в академічній спільноті. Згідно Визнання віри Євро-Азіатської Акредитаційної Асоціації євангельських навчальних закладів академічна спільнота твердо стоїть на протестантському постулаті “Sola scriptura”: “Ми віримо, що канонічні книги Святого Письма є богонатхненним і непогрішним Словом Божим, досконалим одкровенням волі Бога для порятунку людей. Книги Біблії є єдиним вищим авторитетом у всіх питаннях християнської віри і життя” [22].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок. Підсумовуючи результати дослідження, варто зауважити, що присутність авторського задуму в тексті для класичної біблійної герменевтики є наріжним каменем. Постмодерністський вплив на біблійну герменевтику щодо усунення автора з тексту варто визнати негативним. Класична біблійна герменевтика спирається на Біблію як богонатхненне, непомильне та авторитетне джерело істини, в якому закладено авторський задум з фіксованим змістом. Ми можемо говорити про онтологічність авторського задуму, який полягає в тому, що він є первоначалом та існує об’єктивно, незалежно від читача і його суб’єктивного сприйняття.

Завдяки онтологічності авторського задуму є сенс досліджувати Біблію, тому що в ній закладений авторський задум, який дає змогу виявити істини Божі. Але, виходячи з постмодерністського погляду, тлумачення Біблії є

безперспективною справою. В кожного читача буде своє розуміння Біблії. В такому випадку Біблія втрачає свою авторитетність, нема ніякої можливості правильно зрозуміти Писання. Відкидання авторського задуму приводить до того, що нема ніякого критерію відрізнити істинне тлумачення від єретичного.

Тому подальший розвиток біблійної герменевтики в царині протестантизму на теренах пострадянського простору бачиться в стилі класичної біблійної герменевтики, яка постулює онтологічність авторського задуму в тексті Біблії.

Список використаних джерел:

1. Біблія 2007, Переклад проф. Івана Огієнка, Київ: *Українське Біблійне Товариство*, 1375 с.
2. Ванхузер, К 2007, Искусство понимания текста. Литературоведческая этика и толкование Писания, Черкассы: *Коллоквиум*, 736 с.
3. Верклер, Г 1995, Герменевтика. Принципы и процесс толкования Библии, *Бейкер бук хауз*, 177 с.
4. Веспетал, Т 2016, Слово о Боге: евангельское богословие для восточных христиан. Откровение Бога: Доктрина о Библии, Истолкование Библии, Том 2, Москва: *МТИ*, Н. Новгород: *Агапе*, 656 с.
5. Гиббс, К 1997, *Принципы толкования Библии*. Учебное пособие, Минск, 290 с.
6. Денисенко, А 2015, 'Від бібліцизму до пост-фундаменталізму: короткий екскурс в сучасний стан герменевтики протестантського середовища на пост-радянському просторі', *Практична філософія*, вип. № 1 (№ 55), с. 150-166.
7. Кирьянов, В 2003, 'Существует ли одно, буквальное значение библейского текста, которое может обнаружить толкователь?' *Богословские размышления*. вып. № 2, Одесса, с. 50-64.
8. Кондюк, Д 2013, 'Нові напрямки у євангельській герменевтиці й можливі перспективи розвитку', *Філософська думка. Sententiae. Спецвипуск IV. Герменевтика традиції та сучасності у теології та філософії*, Вінниця: *ВНТУ*, с. 118-132.
9. Мокієнко, М 2018, *Феномен п'ятидесятництва*. Монографія, Рівне: *Дятлик М.*, 440 с.
10. Негров, А 2004, 'Герменевтика в процесі преобразования: три герменевтических горизонта славянского евангелического сообщества в постсоветский период', *Богословские размышления*, вып. № 4, Одесса, с. 7-32.
11. Осборн, Г 2009, Герменевтическая спираль: общее введение в библейское толкование, Одесса: *Библейская кафедра*, 728 с.
12. Пузынин, А 2012, 'Традиция евангельских христиан: реконструкция практики библейского толкования', *Богословские размышления*, вып. № 13, Одесса, с. 7-31.
13. Санников, С 1996, История баптизма, Одесса: *ОБС, "Богомыслие"*, 496 с.
14. Соловій, Р 2013, 'Проект Мерольда Вестфала та його внесок у формування герменевтики християнської спільноти у контексті постмодерну', *Філософська думка. Sententiae. Спецвипуск IV. Герменевтика традиції та сучасності у теології та філософії*, Вінниця: *ВНТУ*, с. 133-144.
15. Соловій, Р 2016, Феномен Виникаючої церкви у контексті теологічних та еkleзіологічних трансформацій у сучасному західному протестантизмі, Київ: *Дух і літера*, 352 с.
16. Тисельтон, Э 2011, Герменевтика, Черкассы: *Коллоквиум*, 430 с.
17. Ткачук, В 2000, Методы и принципы толкования Священного Писания, Луцк: *Центр христианской жизни Украины*, 127 с.
18. Фи, Г & Стюарт, Д 2002, Как читать Библию и видеть всю ее ценность, Ровно: *Логос*, 200 с.
19. Флюгрант, С 2009, Как читать Библию, не искажая ее смысла. Учебник по герменевтике, Киев: *Четверта хвиля*, 296 с.

20. Барт, Р 1967, *Смерть автора*. Доступно: <<http://www.philology.ru/literature1/barthes-94e.htm>>. [28 Лютий 2021].
21. Фуко, М 1969, *Что такое автор?* Доступно: <http://www.ulera.net/textbooks_author/2192/textbook/6038/fuko_mishel/chto_takoe_avtor/read> [28 Лютий 2021].
22. Исповедание веры 1997, *Исповедание веры Евро-Азиатской Аккредитационной Ассоциации евангельских учебных заведений Евразии*. Доступно: <<http://www.e-aaa.org/index.php/aaa-home/ispovedanie-very>>. [28 Лютий 2021].

References:

1. Bibliya (Holy Bible) 2007, Pereklad prof. Ivana Ogiienka, Kyiv: *Ukrayinske Bibliyne Tovaristvo*, 1375 s.
2. Vanhuzer, K 2007, *Iskusstvo ponimaniya teksta. Literaturovedcheskaya etika i tolkovanie Pisaniya (Is There a Meaning in This Text?)*, Cherkassyi: *Kollokvium*, 736 s.
3. Verkler, G 1995, *Germenevtika. Printsipy i protsess tolkovaniya Biblii (Hermeneutics: Principles and Processes of Biblical Interpretation)*, *Beyker buk hauz*, 177 s.
4. Vespetal, T 2016, *Slovo o Boge: evangelskoe bogoslovie dlya vostochnyih hristian. Otkrovenie Boga: Doktrina o Biblii, Istolkovanie Biblii (Word of God: Evangelical Theology for Eastern Christians. Revelation of God: Doctrine of the Bible, Interpretation of the Bible)*, Tom 2. Moskva: *MTI*, N. Novgorod: *Agape*, 656 s.
5. Gibbs, K 1997, *Printsipyi tolkovaniya Biblii (Principles of Biblical Interpretation)*. *Uchebnoe posobie*, Minsk, 290 s.
6. Denysenko, A 2015, 'Vid biblitsyzmu do post-fundamentalizmu: korotkyi ekskurs v suchasnyi stan hermenevtyky protestantskoho seredovyshcha na post-radianskomu prostori (From biblicalism to post-fundamentalism: a brief digression into the current state of hermeneutics of the Protestant environment in the post-Soviet space)', *Praktychna filozofia*, vip. № 1 (№ 55), s. 150-166.
7. Kiryanov, V 2003, 'Suschestvuet li odno, bukvalnoe znachenie bibleyskogo teksta, kotoroe mozhnet obnaruzhit tolkovatel? (Meaning: Is There a Single, Literal Meaning of a Biblical Text That the Interpreter Can Discover?)', *Bogoslovskie razmyishleniya*. vip. № 2, Odessa, s. 50-64.
8. Kondiuk, D 2013, 'Novi napriamky u yevanhelskii hermenevtytsi y mozhlyvi perspektyvy rozvytku (New directions in evangelical hermeneutics and possible prospects for development)', *Filosofska dumka. Sententiae. Spetsvypusk IV. Hermenevtyka tradytsii ta suchasnosti u teolohii ta filozofii*, Vinnytsia: VNTU, s. 118-132.
9. Mokiienko, M 2018, *Fenomen piatydesiatnytstva (The phenomenon of Pentecost)*. Monohrafiia, Rivne: *Diatlyk M.*, 440 s.
10. Negrov, A 2004, 'Germenevtika v protsesse preobrazovaniya: tri germenevticheskikh gorizonta slavyanskogo evanglicheskogo soobshchestva v postsovetский period (Hermeneutics in the Transformation Process: Three Hermeneutic Horizons of the Slavic Evangelical Community in the Post-Soviet Period)', *Bogoslovskie razmyishleniya*, vip. № 4, Odessa, s. 7-32.
11. Osborn, G 2009, *Germenevticheskaya spiral: obschee vvedenie v bibleyskoe tolkovanie (The Hermeneutical Spiral: A Comprehensive Introduction to Biblical Interpretation)*, Odessa: *Bibleyskaya kafedra*, 728 s.
12. Puzyinin, A 2012, 'Traditsiya evangelskikh hristian: rekonstruktsiya praktiki bibleyskogo tolkovaniya (The Tradition of Evangelical Christians: Reconstructing the Practice of Biblical Interpretation)', *Bogoslovskie razmyishleniya*, vip. № 13, Odessa, s. 7-31.
13. Sannikov, S 1996, *Istoriya baptizma (History of Baptism)*, Odessa: *OBS*, "Bogomyislie", 496 s.
14. Solovii, R 2013, 'Proekt Merolda Vestfala ta yoho vnesok u formuvannia hermenevtyky khrystyianskoi spilnoty u konteksti postmodernu (Merold Westphal's project and its contribution to the formation of the hermeneutics of the Christian community in the context of postmodernism)', *Filosofska dumka. Sententiae. Spetsvypusk IV. Hermenevtyka tradytsii ta suchasnosti u teolohii ta filozofii*, Vinnytsia: VNTU, s. 133-

- 144.
15. Solovii, R 2016, Fenomen Vynykaiuchoi tserkvy u konteksti teolohichnykh ta ekleziolohichnykh transformatsii u suchasnomu zakhidnomu protestantyzmi (The Phenomenon of the Emerging Church in the Context of Theological and Ecclesiological Transformations in Modern Western Protestantism), Kyiv: *Dukh i litera*, 352 s.
 16. Tiselton, E 2011, Germenevtika (Hermeneutics), Cherkassy: *Kollokvium*, 430 s.
 17. Tkachuk, V 2000, Metodyi i printsiypi tolkovaniya Svyaschennogo Pisaniya (Methods and Principles for the Interpretation of Scripture), Lutsk: *Tsentr hristianskoy zhizni Ukrainyi*, 127 s.
 18. Fi, G & Styuart, D 2002, Kak chitat Bibliyu i videt vsyu ee tsennost (How to read the Bible for all its worth), Rovno: *Logos*, 200 s.
 19. Flyugrant, S 2009, Kak chitat Bibliyu, ne iskazhaya ee smysla (*How to Read the Bible Without Distorting Its Meaning*), Uchebnik po germenevtike, Kiev: *Chetverta hvilya*, 296 s.
 20. Bart, R 1967, Smert` avtora (Death of the author), Dostupno: <<http://www.philology.ru/literature1/barthes-94e.htm>>. [28 Lyutij 2021].
 21. Fuko, M 1969, Chto takoe avtor? (What is an author?). Dostupno: <http://www.ulera.net/textbooks_author/2192/textbook/6038/fuko_mishel/chto_takoe_avtor/read>. [28 Lyutij 2021].
 22. Ispovedanie very` 1997, Ispovedanie very` Evro-Aziatskoj Akkreditaczionnoj Associazcii evangel`skikh uchebny`kh zavedenij Evrazii (Confession of Faith of the Euro-Asian Accreditation Association of Evangelical Educational Institutions of Eurasia), Dostupno: <<http://www.e-aaa.org/index.php/eaaa-home/ispovedanie-very>>. [28 Lyutij 2021].